

Story

Andrei Sahharov - mees, kes andis EP inimõiguste auhinna nime

21 aastat tagasi, kui Andrei Sahharovil oli elada jäänud napp aasta, asutas Euroopa Parlament temanimelise inimõiguste auhinna. Tegu oli Nõukogude dissidendiga, kes esmalt leiutas vesinikpommi ning hiljem hakkas võitlema tuumakatsetustest loobumise eest. Pärast seda, kui Sahharov sai läänest Nobeli rahupreemia, sundis nõukogude võim ta sisepagulusse.

Andrei Sahharovi elu tähtsündmused:

- **1921:** Sahharov sünnib Moskvas. Tema isa oli füüsik.
- **1947:** lõpetab ülikooli füüsika doktorina
- **1948:** alustab koostööd tuntud nõukogude teadlastega, kelle ülesanne oli leiutada vesinikupomm
- **1950ndate lõpp:** hakkab muret tundma oma tegevuse tagajärgede pärast inimkonna tulevikule. Hakkab laiemalt tutvustama tuumavõidurelvastumise ohte. Toetab 1963. aastal allkirjastatud osalist tuumakatsetustest loobumise lepingut.
- **1967-1968:** murdepunkt Sahharovi elus, kui ta kirjutab nõukogude juhtkonnale veendes neid võtma vastu USA ettepanek lõpetada raketitõrje kaitse. Tema palvet ignoreeritakse ja järgmisel aastal paneb ta oma mured raamatusse "Mõtted progressist, rahumeelsest kooseksisteerimisest ja intellektuaalsest vabadusest", milles kirjutab mõttevabadusest kui garantiist demokraatialle. Essee põrandaalune levik ning sealsed ideed teevad Sahharovist dissidendi. "Mind eemaldati ülisalajaselt töölt ning võeti ära nõukogude nomenklatuuri privileegid," meenutab ta hiljem.
- **1970:** üks neist, kes asutab inimõiguste komitee Moskvas
- **1975:** autasustatakse Nobeli rahupreemiaga
- **1979-80:** kritiseerib Nõukogude Liidu invasiooni Afganistani, mille eest tasub sisepagulusega - elab kuni 1985. aastani koos abikaasa Elena Bonneriga Nižni Novgorodis
- **1986:** Mihhail Gorbatšovi glasnost ja perestroika vabastab ta koduarestist
- **1988:** Euroopa Parlament asutab temanimelise inimõiguste auhinna
- **1989:** valitakse Nõukogude Liidu rahvasaadikute kongressi liikmeks
- **1989 detsember:** Sahharov sureb südameataki tagajärjel

Sahharovi auhinnast

Euroopa Parlament lõi auhinna 1988. aastal ja see on mõeldud isikutele või rühmadele, kes on ennastsalgavalt kaitsnud inim- ja põhiõigusi.

Euroopa Parlament annab auhinna inimõiguste kaitsmise eest (50 000 €) üle 10. detsembri paiku Strasbourgi istungil korraldatava piduliku tseremoonia käigus. Nimetatud kuupäeval allkirjastati 1948. aastal ÜRO inimõiguste deklaratsioon.

Sahharovi auhinda antakse isikutele, kes võitluses sallimatuse, fanatismi ja rõhumise vastu on paistnud silma erakordse südikusega. Nii Andrei Sahharov ise kui kõik Sahharovi auhinna laureaadid on näidanud üles määratud julgust, et kaitsta inimõigusi ja sõnavabadust.

Vaata kandidaatide tutvustust

Kolmapäeval, 30. oktoobril tutvustavad saadikud ja poliitilised fraktsioonid selleaastasi Sahharovi auhinna kümmet kandidaati. Ürituse otseülakanne EP kodulehel algab kell 10.00-11.30 (Eesti aja järgi).